

GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

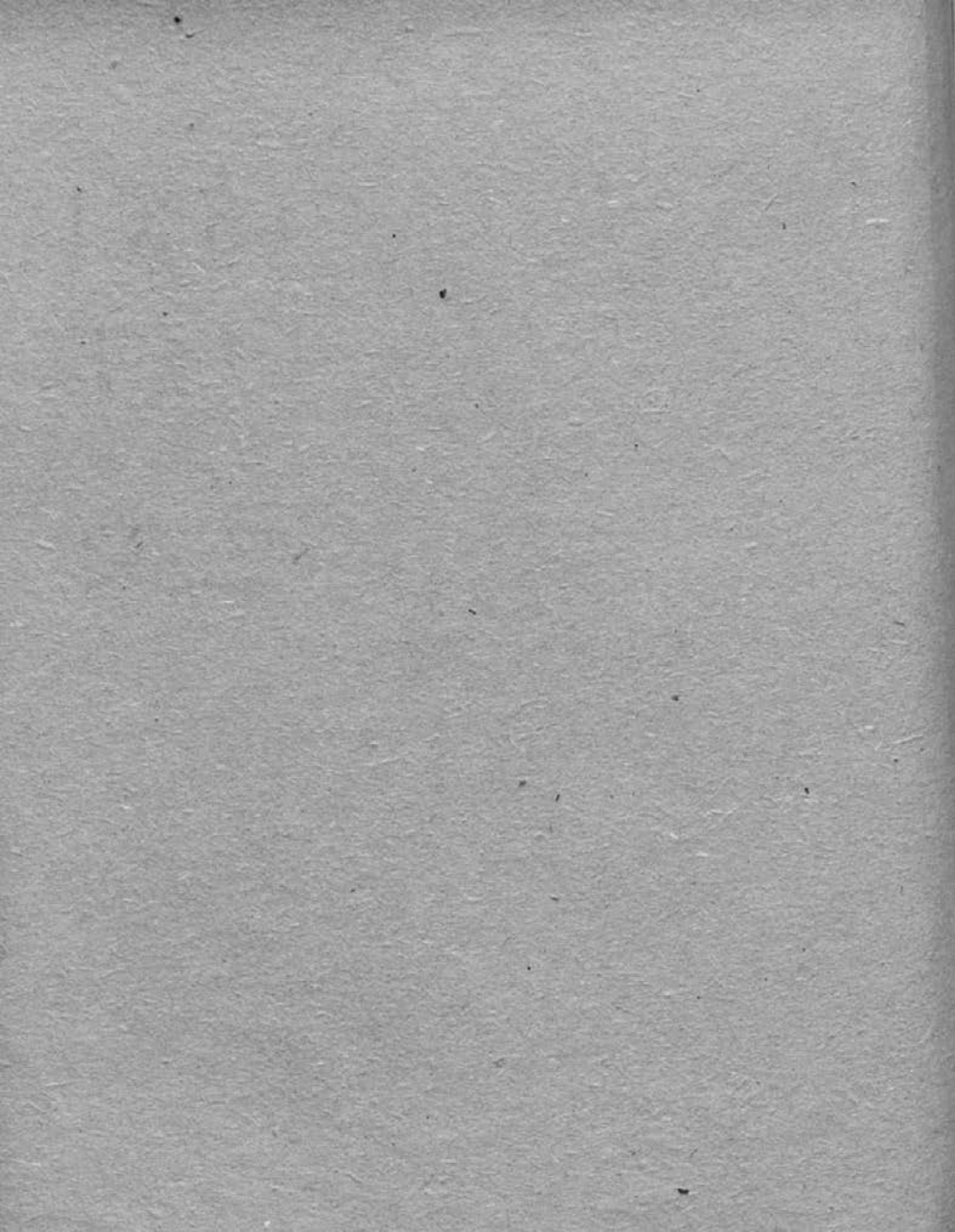
1942-XX--43-XXI

DRAMA

13

JOSIP OGRINEC:

V LJUBLJANO JO DAJMO!

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI
1942-XX./43-XXI. DRAMA Štev. 13

JOSIP OGRINEC:
V LJUBLJANO JO DAJMO!
PREMIERA 18. FEBRUARJA 1943-XXI

Pisatelj Josip Ogrinec

Josip Ogrinec je bil rojen 5. maja 1844 v Podgorju pri Kamniku in je umrl 13. maja 1879 v Vinkovcih. Njegov oče Jožef, posestnik pri »Medvedu«, je bil izobražen, podjeten mož, ki se je iz skromnih razmer povzpел do precejšnjega premoženja, toda bil je premehak mož. Zato pa je bila mati Neža, doma iz Zlatega polja, prav trda in odločna žena. Izmed osmih otrok je bil naš Josip četrti.

Obiskoval je v bližnjem Kamniku normalko, ki so jo vodili očetje frančiškani. Toda mladega Ogrinca so vse preveč zanimali travniki, polja, Bistrica in njih živa narava, moral je četrti razred ponavljati in tako sta postala sošolca s poznejšim našim sočnim humoristom Jakobom Alešovcem.

Sedaj se začne križev pot mladega našega kmetškega izobraženca, trpko življenje, ki je tako značilno za naše takratne razmere. Obiskoval je v Ljubljani gimnazijo in jo l. 1864. dovršil. Bil je od drugega do osmega razreda gojenec Alojzijevišča, kjer je bil nanj posebno vplival prefekt in vodja Jurij Grabnar, Prešernov prijatelj. Po materini volji je vstopil v bogoslovje, dasi bi šel rad na Dunaj študirat prirodoslovje, svoj najljubši predmet. V začetku drugega letnika je zapustil semenišče in ker ga je zato mati nemilo sprejela, jo odrine z nekim Hrvatom v Zagreb, kjer je hotel študirati pravo. Kmalu pa ga zvabi Dunaj in tam je študiral prirodoslovje do l. 1870.

V začetku ni prejemal od doma nikake podpore in je stradal ter poučeval. Zaradi zagrenjenosti, večnih skrbi in revščine si je nakopal vročinsko bolezen, dobil je srčno hibo in ostal do smrti bolehen. L. 1870. je šel v Gradec in nato v Ljubljano, kjer je postal

Ančka Levarjeva

učitelj na Mahrovi šoli. V letih 1871/72 je pisal za Dramatično društvo, prebil je poleti šest tednov pri štajerskem prijatelju Davorinu Trstenjaku in pisal za »Zoro«. Od l. 1872. do 1873. je bil suplent

na novomeški gimnaziji, l. 1874. pa postane suplent na veliki gimnaziji v slavonskih Vinkovcih. Profesorske skušnje je zaradi slabega zdravja odlašal pa jih l. 1878. v Budimpešti opravil iz prirodoslovja kot glavnega, iz fizike in matematike kot stranskega predmeta. L. 1879. je bil končno stalno nameščen pa je še istega leta obolel zaradi srčne hibe in umrl.

Josip Ogrinec se je na Dunaju živahno udeleževal dijaškega življenja, bil je član slovensko-hrvatskega akademskega društva »Jug«, nato pa je nastopal v »Sloveniji« z zabavnimi branji in kljub težkim razmeram ohranil svojo dobro voljo. Stritar hvali njegovo skromnost in marljivost, Levca pa, s katerim je nekaj časa skupno stanoval, opisuje njegovo ponižnost, vernost, strogo moralnost, posebno pa njegov humor. Od l. 1870., ko je dobil službo pri Mahru, se je njegova mati nekoliko omečila in je hodil odslej vsako leto domov na počitnice ter je v kamniški Čitalnici predaval o domači zgodovini in se prav posebno zanimal za življenje v Kamniku. S toliko ljubeznijo je bil navezan na dom, da je l. 1878. pred izpiti resno mislil prevzeti domačijo in se doma oženiti. Ko je umrl, bi ga mati rada prepeljala na dom, toda prišla je prepozno. Grob v Vinkovcih je ostal pozneje pozabljen.

*

Ogrinec je začel l. 1863. pisati v »Zgodnji Danici«, v bogoslovskem listu »Slovenska Lipa« pa pričajo njegove pesmi o domoljubju in o prizadevanju, da se uredi za svoj poklic. Leta 1867. je bil ud Stritarjevega literarnega društva in je v družbi Jurčiča, Levca in Celestina snoval pisateljske načrte. V to dunajsko dobo spadajo njegova najboljša dela: »Obrazi iz narave«, veseloigra »V Ljubljano jo dajmo« in tri »Pisma Ošpete Skómrahe svojemu sinu Janezu Skomrahu, ki na Dunaju za pravdarskega dohtarja študira«; v teh pismih je s pikrim humorjem orisal ponašanje in ravnanje svojega sorodstva ter ljudsko mišljenje o dunajskem življenju. Ta pisma je bral na zabavnih večerih v »Sloveniji« in niso bila namenjena javnosti; dve sta se izgubili, eno pa je porabil Janko Kersnik v svojih »Postnih premišljevanjih«.

Svojstven izraz pa je našel Ogrinec v »Obrazih iz narave«.

To so kratki orisi narave in ljudi, toda v njih se očituje velik dar opazovanja in moč realističnega izraza. »Petelin«, »Povodna žaba«, »Ščinkavčeva oporoča«, »Krtov pogreb«, »Golob« in dr. pa imajo že največjo dovršenost. Leta 1870. je v »Zvonu« priobčil »Obraze iz naroda«. Poleg črtic »Blagor kmečkega stanu«, »Cunjar«, »Vaškega šolnika nedelja«, »Bučelar« in drugih so posebno dovršeni »Kaplan«, »Fajmošter« in »Lemenatar«, ki so jih prvotno pripisovali Levcu.

*

V drami pa je Josip Ogrinec ustvaritelj izvirne slovenske veseloigre in v narodno probudni smeri nadaljuje tradicijo Linhartovih komedij. Obe njegovi veseloigri »V Ljubljano jo dajmo« (Slovenska Talija 1869) in »Kje je meja?« (Slovenska Talija 1879) sta vzeti neposredno iz narodnega življenja in je bila zlasti prva osnoven spored slovenskega gledališča. »Kje je meja?« podaja podobo očeta in njegovega soseda. Burka »Hudi Kljukec« se je izgubila iz arhiva »Dramatičnega društva«.

Ogrinec je bil tudi izmed glavnih zbirateljev pri sporedu za slovensko gledališče, dobro je poslovenil Raimundovega »Zapravljičca«, dalje »Sveti večer na straži«, »Zaročevalna napoved na kmetih«, »Na Osojah«, »Na kmetih« in mnogo drugih.

*

Kot epilog žalostnega življenja humorista Ogrinca omenimo še, kaj piše o njegovem zadnjem počivališču Vatroslav Holc v »Ljubljanskem Zvonu« l. 1890.:

»Dospevši na pokopališče, sem romal od groba do groba, pregledoval sem vse nagrobne spomenike in njih napise, ali imena Ogrinčevega nisem našel nikjer. Mislim sem že ostaviti samotno »groblje«, kar se mi pridruži mlad gospod, tamkajšnji profesor Senc ter me povede na iztočni konec pokopališča — na grob Josipa Ogrinca...

In tu me obide nepopisno bridko čustvo. Na nizki, z gosto travo obrasli gomili ni videti ne spomenika, ne križa, niti kakšnega napisa! Leseni križ, katerega so mu zasadili na grob, je strohnel in z njim je izginilo i na njem zapisano ime Ogrinčevo. Vitka,

tenkovejna vrbica, stoječa gomili ob vzglavju, je edino znamenje, da je tu zakopan nenavaden človek...«

*

Veseloigra »V Ljubljano jo dajmo« pa je izvrstno zabavala na tisoče ljudi in jih bo še!...

Tridesetletnica umetniškega delovanja višjega režiserja prof. Osipa Šesta

Ko je 13. februarja 1913 prvič nastopil na našem odru Osip Šest v drami »Red iz npravnosti« je pisal o njem poročevalec v »Slovenskem Narodu«:

»Mladi gospod debitant vsekakor kaže igralske zmožnosti: giblje se gladko po odru, kretneje rok so mu na mestu, nastop mu je v celotj miren in siguren, mimika in izgovorjava dobri. V glas polaga duha in srce... Žel je mnogo aplavza in prejel dva lovorjeva venca.«

V »Slovincu« pa je napisal strogi gledališki prijatelj pokojni profesor A. Robida:

»Gost g. Šest je še mlad. Brez dvoma ima talent... Posebno naj pohvalim konec I. dejanja... Postave je simpatične in je bil diskreten tudi tedaj, ko se je za dva lovorjeva venca zahvaljeval. In to je za začetnika veliko in častno.«

Oba poročevalca pa svetujeta gledališki upravi, naj Šesta sprejme v igralski zbor, kar se je tudi zgodilo.

*

In danes ima naš jubilar 238 režij za seboj! Kdor le malo pozna zakulisno življenje, mu mora že samo zaradi te številke čestitati. Kdor pozna povojni razvoj naše Drame, mu mora biti hvaležen. Kdor pa pozna njegovo delavnost, stvarnost in energičnost, ga mora pa občudovati.

Kot igravec se je izkazal v mnogih vlogah, vendar nam ostanejo posebno v spominu tri vloge: vitez Bledica v Shakespearovem »Kar hočete«, Fedja Protasov v Tolstojevem »Živem mrtvecu« in Pešta v Langerjevi »Kameli skozi uho šivanke«.

»Premiera Shakespearove komedije ‚Kar hočete‘ je bila jako dobro pripravljena in gre režiserju Šestu res vsestransko priznanje. Igrali so dokaj lahko, dialog je tekel voljno v dobrem tempu, tudi oprema je bila nova, umetniško lepa... Šest sam je postavil na oder prav dobro komično figuro.«
M. Z.

*

»O, Šest je silno marljiv mož; poleg režije in igranja še prevaja različne igre na slovensko. In po navadi izbira dobro. Tukajle je prav dobro zadel...« (Sledi poročilo o drugih igralcih.)

In pa Šest! Zdaj šele prav vidim, da imamo krasnega karakternega komika. Oče v »Svatbi Krečinskega«, potem vizet Bledica v Shakespearu, dalje norec v »Priljudnem komisarju« in zdaj ta talmi-pohabljenec Pešta s črnimi očali, bergljami in celo samogiblјivim vozičkom kakor jih imajo včasih težki invalidi. Če bi si Šest morda še sam ne bil na jasnem: komik je v nedebelih vlogah. Predvsem pa komik sploh. Želeti si moramo vsi, da tega talenta ne zakoplje in postane v njem za mnoga desetletja ljubljene občinstva.«
M. Z.

Kot režiser je debutiral konec sezone 1918/19 z Molnarjevo »Bajko o volku«. Tej režiji sledi rekordno število njegovih režij v povojnem repertoarju naše Drame.

Omeniti hočemo samo nekaj tistih, ki so nam ostale najbolj v spominu.

V sezoni 1920/21: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«, »Sen kresne noči«, »Borba«, »Hamlet«.

V sezoni 1921/22: »Peterčkove poslednje sanje«, »Komedija zmešnjav«.

V sezoni 1922/23: »Liliom«, »RUR«, »Vojček«, »Othello«.

V sezoni 1923/24: »Kar hočete«, »Beneški trgovec«, »Danes bomo tiči«, »Kamela skozi uho šivanke«.

V sezoni 1924/25: »Veronika Deseniška«, »Lizistrata«, »Periferija«, »Zimska pravljica«, »Henrik IV.«.

V sezoni 1926/27: »Macbeth«, »Skopuh«, »Ugrablјene Sabinke«, »Mnogo hrupa za nič«.

V sezoni 1927/28: »Ukročena trmoglavka«, »Boljši gospod«, »Gobsek«, »Herman celjski«.

V sezoni 1928/29: »Dobri vojak Švejk«, »Romeo in Julija«, »Utopljenca«, »Dantonova smrt«.

V sezoni 1929/30: »Faust«, »Naš gospod župnik«, »Življenje je lepo«, »Princeska in pastirček«, »Slehernik«.

V sezoni 1932/33: »Lopez«.

V sezoni 1933/34: »Komedijski zmešnjav«, »Kulturna prireditev v Črni mlaki«.

V sezoni 1934/35: »Orlič«.

V sezoni 1935/36: »Če frak dobro pristoja«, »Vesela božja pot«, »Uboga Ančka«.

V sezoni 1937/38: »Julij Cezar«.

V sezoni 1938/39: »Dobrudža 1916«, »Živi mrtvec«.

V sezoni 1939/40: »Kacijanar«.

Med zadnje njegove režije spadajo še: »Ljubezni zdravnik«, »Trideset sekund ljubezni«, »Zbogom, mlada leta«, »Zaljubljena žena« in »Poročno darilo«. Gherardijeva »Jesen«, prihodnja novost Drame bo Šestova 239. režija.

»Hamlet bo najlepša in najbolj učinkovita uprizoritev letošnje sezone.« — K. »Jutro.«

»Šest je napravil vse, kar se napraviti da.« — »Narod.«

Občinstvo

(Iz igralkinega pisma.)

Kdor sprašuje igralca ali igralko, kako sodi o občinstvu, ga spravlja pred neprijetno ali še bolj rečeno, pred nevarno nalogo. Vsak igralec bi moral tako vprašanje odkloniti, kajti kako naj govori o ljudeh, od katerih je najbolj odvisen na svetu; nobena sila pod soncem, noben mogotec ali ravnatelj nima take moči nad igralcem kot ga ima občinstvo. Od občinstva živimo, njegovo ploskanje je za nas največje veselje, njega graja ali slaba volja pa je za igralca muka, ki mu jemlje pogum do nadaljnega dela; najbolj mika igralca, da se spušča v dvoboj s to neznano stoglavo sfigo, ki sedi pred njim v temi. Če se nam občinstvo smeje, če so žalostni takrat kot smo mi, če prihaja od poslušalcev k nam na oder tisto

skrivnostno sozvočje, ki ga rodi povezanost odra z občinstvom — to so največje skrbi našega življenja.

Nekoč so pravili, da si je dal nek bogataš sezidati gledališče samo zase in da je potem sam sedel v gledališču med predstavo. Močno se mi dozdeva, da bi v takem gledališču sploh ne mogla igrati, zakaj to dejstvo, da ne igramo za eno samo osebo in njeno ploskanje, temveč za veliko množico, za pisano družbo najbolj različnih ljudi, to je prav poseben čar našega poklica. Kolikokrat trpi igralec ure in ure v nestrpnosti in strahu pred orjaško svingo »občinstvo«! Toda grmeče ploskanje, s katerim nas je občinstvo nagradilo, je za nas veselje, ki nam zaceli vse prejšnje rane...

Razno

Zakasnela predstava. V gledališču sedita samo dva gledalca v parterju. Deset minut je že bilo čez osem. Dvojica v parterju postaja nervozna. Ravnatelj na odru še bolj. Ko hoče dvojica že zapustiti dvorano, stopi ravnatelj pred zastor in reče:

»Slavno občinstvo! Prosimo, da nam oprostite zamudo: pravkar je še nekdo telefonsko naročil galerijski sedež.«

Prihodnja novost v Drami bo v režiji prof. O. Šesta italijanskega pisatelja Gherardo Gherardija, ki nam je že znan po igri »Oj ta mladina«, novo delo »Jesen«. V tej igri bodo nastopali: gg. Vl. Skrbinšek, P. Kovič, Nablocka, Sancinova, Nakerst, Brezigar, Raztresen, Simčičeva, Remčeva, Gabrijelčičeva in Verdonik.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki:
Oton Zupančič. Urednik: Fr. Lipah. Za upravo: Ivan Jerman Tiskarna
Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

Mandiamola a Lubiana!

Commedia in 3 atti di **Giuseseppe Ogriec**

Inscenatore:

Regista: **Milan Skrbinšek**

Gasparre Srebrin, possidente e commerciante di vini	Cesar	
Rotia, sua moglie	Juvanova	
Marizza, loro figlia più giovine	Levarjeva	
Zena, loro figlia più vecchia	Starčeva	
Dott. Mirco Snoj, avvocato di Lubiana	Drenovec	
Paolo, servitore	} in casa di Srebrin	Peček
Agnese, cuoca		Rakarjeva
Il notaio	Košuta	
Il primo teste	Gorinšek	
Il secondo teste	Benedičič	

Avviene verso la metà del secolo scorso

Il primo e il terzo atto in un paesello della Carniola in casa di Srebrin,
il secondo a Lubiana nell'abitazione di Zena, colà maritata

La cassa si apre alle ore 17 Inizio della rappresentazione alle ore 17.30
Fine dello spettacolo alle ore 19.45

Platea: I. fila	Lit. 20'—	balcone (4 persone)	Lit. 48'—
II.-III. "	" 18'—	Posti aggiunti nei palchi:	
IV.-VI. "	" 16'—	platea	" 14'—
VII.-IX. "	" 16'—	I. piano	" 14'—
X.-XI. "	" 14'—	balcone	" 10'—
XII.-XIII. "	" 12'—	Galleria I. fila	" 8'—
Balcone: I. "	" 14'—	II. "	" 7'—
II. "	" 12'—	III. "	" 6'—
Palchi: platea (4 persone)	" 72'—	Ingresso in galleria	" 1'50
I. piano 1-5 "	" 72'—	Ingresso per gli studenti	" 2'50
6-8 "	" 80'—		

I biglietti si vendono alla cassa diurna del Teatro dell'Opera dalle 10.30 alle 12.30
dalle 16, alle 18, e alla cassa del Teatro drammatico mezz'ora prima dell'inizio della
rappresentazione. Le tasse sono comprese.

V Ljubljano jo dajmo!

Veseloigra v treh dejanjih — Spisal **Josip Ogrinec**

Inscenator:

Režiser: **Nilan Skrbinšel**

Gašper Srebrin, posestnik in vinski trgovec	Cesar
Rotija, njegova žena	P. Juvanova
Marica, njuna mlajša hči	Levarjeva
Cena, njuna starejša hči	Starčeva
Dr. Mirko Snój, ljubljanski odvetnik	Drenovec
Pavle, hlapec } pri Srebrinovich	Peček
Neža, kuharica }	Rakarjeva
Notar	Košuta
Prva priča	Gorinšek
Druga priča	Benedičič

Igra se godi sredi prejšnjega stoletja

Prvo in tretje dejanje v manjšem mestu na Kranjskem pri Srebrinu, drugo pa v Ljubljani, v stanovanju tam poročene Cene

Blagajna se odpre ob 17

Začetek ob 17.30

Konec ob 19.45

Parter: Sedeži I. vrste Lit. 20.—	Lože balkonske (4 osebe) Lit. 48.—
" II.-III. vrste " 18.—	Dodatni ložni sedeži: v parterju 14.—
" IV.-VI. " " 16.—	v I. redu " 14.—
" VII.-IX. " " 16.—	balkonski " 10.—
" X.-XI. " " 14.—	Galerija: Sedeži I. vrste " 8.—
" XII. XIII. " " 12.—	" II. " " 7.—
" I. vrste " 14.—	" III. " " 6.—
" II. " " 12.—	Galerijsko stojišče " 150
" v parterju (4 osebe) " 72.—	Dijaško " 250
" v I. redu (4 osebe) št. 1-5 " 72.—	
" v I. redu št. 6-8 " 80.—	

Blagajna so v predprodaji pri dnevni blagajni v opernem gledališču od 10.30 do 12.30 do 16. do 18. ure, in pri blagajni v drami pol ure pred pričetkom predstave.

